

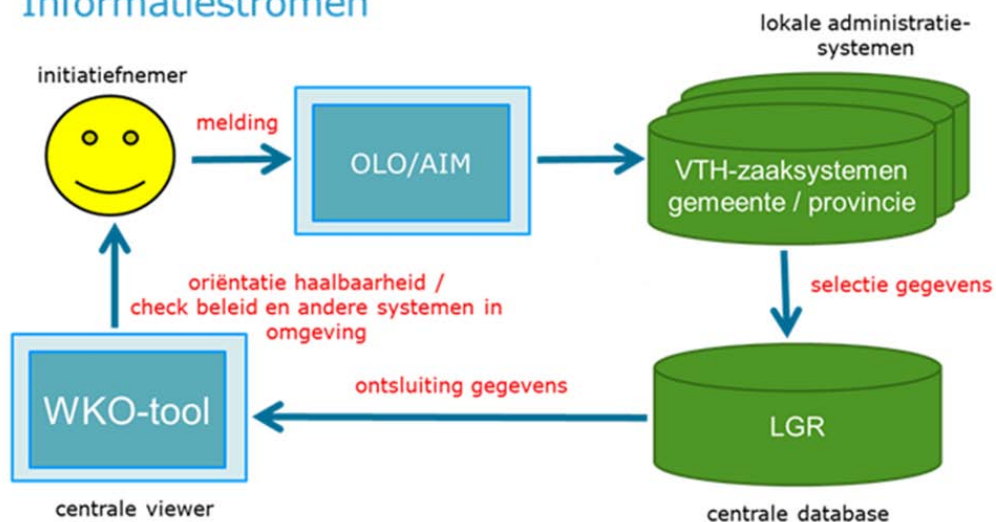
Het vernieuwde Landelijk Grondwater Register (LGR) is klaar voor ketensamenwerking rond grondwater en bodemenergie

Jacques Duivenvoorden (J.J. Duivenvoorden Consultancy)

Maatschappelijk, bestuurlijk als inhoudelijk klinkt er een roep om meer samenhang in de vergunningverlening voor de gebouwde omgeving. Met als punt op de horizon de nieuwe Omgevingswet. Deze roep om samenhang geldt ook voor de domeinen grondwater en bodemenergie. Binnen deze domeinen zie je ketens van samenwerking ontstaan en de behoefte om informatie en kennis met elkaar te delen. In deze ontwikkelingen speelt het Landelijk Grondwater Register (LGR) een belangrijke verbindende rol. Onlangs is de herbouw van het LGR afgerond. De vernieuwing positioneert het LGR op het kruispunt van de grondwaterketen en de bodemenergieketen als onmisbare informatiebron op het gebied van vergunningverlening en beleid.

In het grondwaterdomein en in het bodemenergie domein is een kentering zichtbaar: tot voor kort op zichzelf staande informatiesystemen, zoals het Landelijk Grondwater Register (LGR), gaan een rol spelen in samenwerkingsketens, over de grenzen van organisaties heen. Met name door stapsgewijze digitalisering van het vergunningverleningsproces bij de overheid is er een ontwikkeling op gang gekomen van het stapsgewijs met elkaar verbinden van losse informatiesystemen in een keten. Belangrijke stimulans voor deze ontwikkeling was de introductie van het Omgevingsloket Online (OLO) als digitaal overheidsloket voor de WABO. Het OLO maakte gegevensuitwisseling noodzakelijk tussen OLO en vergunningssystemen (*back office*) bij een heel scala aan bevoegde gezagen van gemeenten, waterschappen, provincies en omgevingsdiensten. Bij de voorbereiding van de Omgevingswet kijkt het ministerie van Infrastructuur en Milieu daarom ook intensief naar de samenhang in de verschillende informatiesystemen die voor de inhoudelijke domeinen van de Omgevingswet een rol kunnen spelen voor zowel vergunningaanvragers als vergunningverleners.

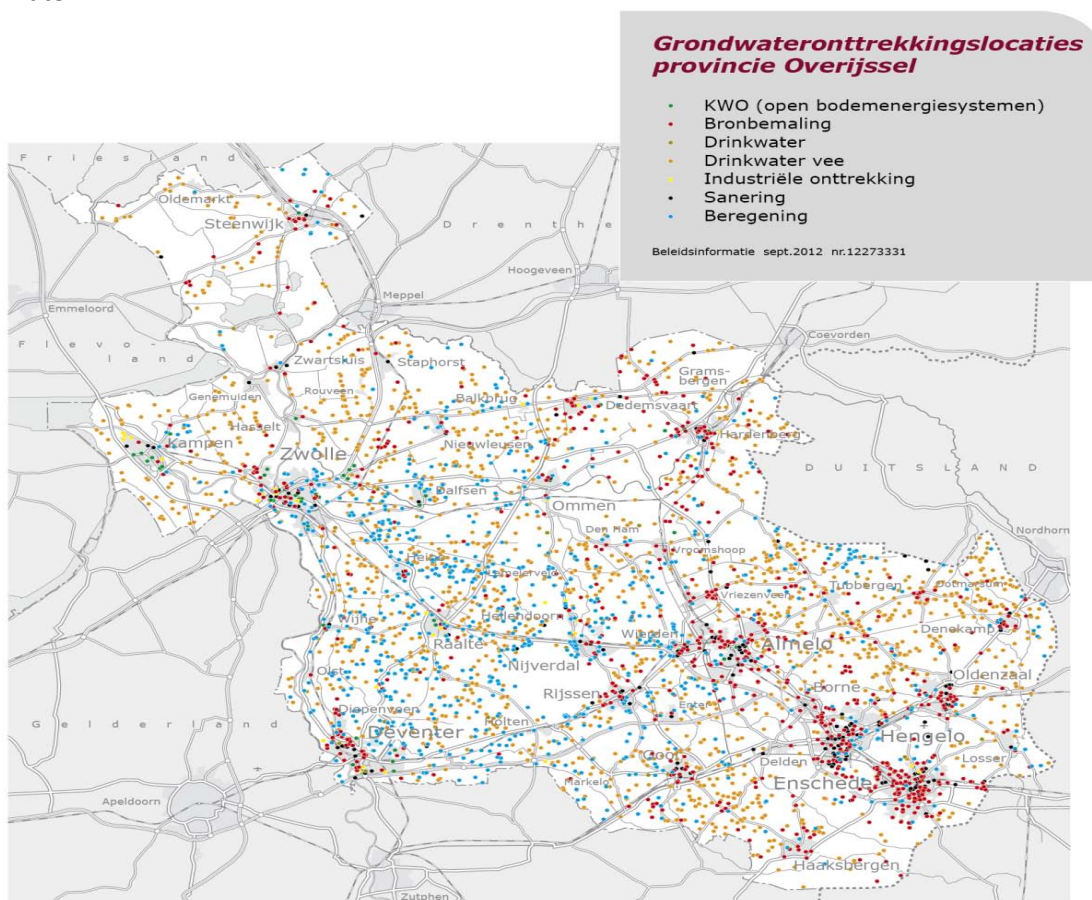
Informatiestromen

Afbeelding 1. Schematische weergave van de verwevenheid van loketten en databases die betrokken zijn bij vergunningverlening op het gebied van grondwater en bodemenergie

Recent is de herbouw van het Landelijk Grondwater Register (LGR) afgerond. Het LGR is uitgebreid met de mogelijkheid om zowel open als gesloten bodemenergiesystemen te registreren. Hiermee is een landelijk dekkend informatiesysteem ontstaan voor alle locaties van grondwaterwinning, grondwaterinfiltratie en bodemenergiesystemen. Het LGR is nu beschikbaar voor alle provincies, waterschappen, gemeenten en omgevingsdiensten. Output uit het LGR komt beschikbaar als open data via het Provinciaal Geo-register, via het WKO Tool en via de levering van een set gegevens volgens de Europese INSPIRE-richtlijnen. Tenslotte is de database van het LGR nu geheel Aquo-conform volgens de open standaard van het Informatiehuis Water. Met al deze nieuwe mogelijkheden is het LGR voorbereid om bronsysteem te worden voor de Basisregistratie Ondergrond (BRO). Ook kunnen uit het LGR gegevens worden onttrokken die nodig zijn voor Europese rapportages in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

Al jaren zorgen provincies en waterschappen samen voor de registratie in het LGR van alle meldingen van en vergunningen voor grondwateronttrekkingen en grondwaterinfiltraties. Zo is een informatiesysteem ontstaan dat zowel regionaal (provincie of waterschap) als landelijk een beeld geeft van de jaarlijkse onttrekkingen uit en infiltraties in de Nederlandse grondwatervoorraad. Provincies maken uit de gegevens in het LGR een jaarpogave en bepalen op basis hiervan de jaarlijkse grondwaterheffing voor de vergunninghouders. De grondslag voor deze registratie is verankerd in de Waterwet en op Europees niveau in de Kaderrichtlijn Water.

Afbeelding 2: Grondwateronttrekkingslocaties provincie Overijssel; dergelijke overzichten zijn van belang voor beleidsvorming en voor de beoordeling van vergunningaanvragen.

Samengevat waren de kenmerken van het LGR als gegevensbron in het grondwaterdomein:

- Bestand (database) met basisgegevens van alle vergunningen (ca. 20.000) en meldingen (ca. 60.000) voor grondwateronttrekkingen en infiltraties in Nederland
- Bestand met vergunde en gemelde m³ onttrekkingen en infiltraties
- Bestand met alle locaties (X,Y) en diepteligging (Z) van grondwateronttrekkingen en infiltraties in Nederland
- Bestand met de primaire en secundaire doelen van de grondwateronttrekkingen en infiltraties
- Bestand met alle vergunninghouders en melders

In 2011 is gekeken of het LGR nog voldeed aan de eisen die aan een eigentijds informatie-systeem binnen de Nederlandse overheid gesteld worden. Er kwam een groot aantal eisen boven water waaraan het LGR niet voldeed. Aanpassing was noodzakelijk om het register toekomstvast te maken.

Tegelijk werd in de Tweede Kamer nagedacht en overleg gevoerd met de minister van Infrastructuur en Milieu over de randvoorwaarden voor de AMvB Bodemenergie, later omgedoopt in Wijzigingsbesluit Bodemenergiesystemen, die na uitstel uiteindelijk op 1 juli 2013 in werking trad. Uit eerder onderzoek was gebleken dat de drukte in de ondergrond door de uitbreiding van het aantal bodemenergiesystemen enorm zou toenemen. Dit zou kunnen leiden tot conflicten tussen bestaande en nieuwe systemen, vanwege het risico van onderlinge beïnvloeding (interferentie). Dit heeft geleid tot voorstellen om de bodemenergiesystemen verplicht te registreren in een landelijk register. De verplichting tot registratie is uiteindelijk niet in het Wijzigingsbesluit Bodemenergie-systemen opgenomen maar heeft wel geleid tot vrijwillige registratie. Om vast te stellen welk landelijk register voor deze registraties in aanmerking zou komen heeft het ministerie van Infrastructuur en Milieu de haalbaarheid laten onderzoeken van het geschikt maken van het reeds bestaande Landelijk Grondwater Register als register voor gesloten bodemenergiesystemen (en daarmee voor alle bodemenergiesystemen in Nederland). Het LGR bevatte namelijk al de gegevens van ca. 1600 open bodemenergiesystemen als onderdeel van de vergunningenregistratie in het grondwaterdomein.

De uitkomst van het haalbaarheidsonderzoek was dat het LGR, dat al op de nominatie stond om vernieuwd te worden, in deze vernieuwingsslag ook uitgebreid kon worden met de mogelijkheid om gesloten bodemenergiesystemen te registreren. De Stuurgroep Bodem heeft de minister van Infrastructuur en Milieu daarom in april 2012 geadviseerd om het LGR in die zin te laten uitbreiden en daarvoor ook de financiële middelen beschikbaar te stellen.

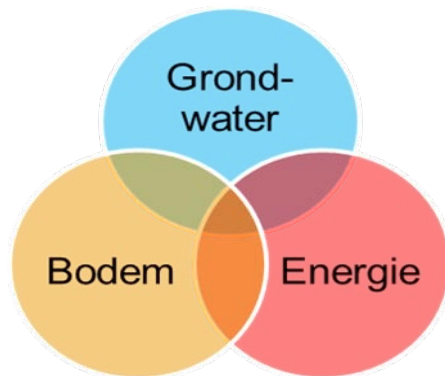
Deze uitbreiding met het domein van de gesloten bodemenergiegegevens bracht tegelijk met zich mee dat een nieuwe groep toekomstige gebruikers van het LGR in beeld kwam, namelijk alle gemeenten en omgevingsdiensten in Nederland, die bevoegd gezag zijn en uitvoerende taken hebben binnen het domein van de gesloten bodemenergiesystemen.

Daarmee was de ontwikkelagenda voor de vernieuwing van het LGR bepaald. Vanuit het IPO-beleidsterrein water waren al eind 2011 financiële middelen ter beschikking gesteld om de volgende verbeterambities in het LGR te realiseren:

- vernieuwing van de *user interface* om het LGR gebruiksvriendelijker te maken
- het gegevensmodel van het LGR inrichten op basis van de gegevensdefinities in de Aquo-standaard van het Informatiehuis Water (open standaard conform de verplichting van de Nederlandse overheid voor toepassing van open standaards bij nieuwe informatiesystemen 'comply or explain')
- het ontwikkelen van de mogelijkheid om gegevens in te voeren via een webservice in plaats van handmatig (de aanpassing van vergunningsystemen van provincies en waterschappen, die deze gegevens met een webservice moeten aanleveren, zal in een later project plaatsvinden)
- de uitvoer van gegevens als open data conform de Europese INSPIRE-richtlijn
- het leveren van open data via het Provinciaal Georegister
- het voorbereiden van het LGR op de rol van bronsysteem voor de Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Met deze verbeteragenda wordt de strategische positie van het LGR binnen de informatievoorziening van de Nederlandse overheid als volgt:

- kabinetsdoelstelling 14% duurzame energie in 2020 -> bijdrage bodem-energie -> registratie open en gesloten bodemenergie-systemen in het LGR
- bestuurlijke drukte in de bodem -> ordening door registratie gebruik bodem
- LGR als gegevensbron voor duurzaam beheer grondwatervoorraad
- LGR als gegevensbron voor de Omgevingswet
- LGR als bronsysteem voor de Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Afbeelding 3. Het vernieuwde LGR speelt een belangrijke rol als informatiebron op het snijvlak van grondwater-, energie- en bodembeheer in Nederland

Met de herbouw is het LGR voorbereid op de toekomst:

- aansluiting mogelijk van gemeenten en omgevingsdienstenvoor registratie van gesloten bodemenergiesystemen in het LGR
- gegevens in LGR voldoen aan de Aquo-standaard
- gegevens in LGR zijn afgestemd op het Omgevingsloket online (OLO)
- LGR is onderdeel van informatiestroom bodemenergie-keten
- LGR is gegevensbron voor uitvoering WABO, Waterwet en, in de toekomst, Omgevingswet

Alles bij elkaar zijn de mogelijkheden van het LGR om een rol te spelen als informatiebron bij het grondwaterbeleid en grondwaterbeheer in Nederland door de vernieuwing aanzienlijk verbreed en ook op het gebied van beleid en beheer van de bodemenergie in Nederland. Tenslotte heeft het LGR een nieuwe positie ingenomen in de vergunningverleningsketen binnen het grondwaterdomein en binnen het bodemenergie domein.

Het project Herbouw LGR is gefinancierd door het IPO en het ministerie van I&M gezamenlijk.

Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven. De auteur, ir. J.(Jacques) J. Duivenvoorden, zelfstandig interimmanager en consultant, was in 2012 en 2013 projectleider Herbouw LGR in opdracht van het IPO en het Ministerie van I&M.